

Проведення тестів відповідно до означених вимог дозволяє зменшити емоційне напруження студентів, зробити більш прозорою і об'єктивною систему оцінювання їх досягнень.

Таким чином, педагогічно доцільне використання ІКТ у навчальному процесі містить у собі значний потенціал і може підсилити наступні процеси:

- розвиток мотивації;
- посилення інтересу;
- розвиток мислення, інтуїції і розумових здібностей учнів;
- формування творчих можливостей особистості;
- використання активних методів навчання в умовах раціонального поєднання різних організаційних форм навчання на основі НІТН;
- індивідуалізація і диференціація навчання;
- розвиток самостійності;
- підвищення ролі наочності;
- збільшення арсеналу засобів пізнавальної діяльності, опанування сучасними методами наукового пізнання, пов'язаними із застосуванням комп'ютерів;
- розширення кола вправ, практичних та творчих робіт при вивченні дисциплін історико-педагогічного циклу.

Перехід до активного використання ІКТ у процесі навчання містить у собі певні проблеми, найголовнішою з яких, нам здається, відсутність відповідної підготовки викладачів ВНЗ до використання комп'ютера. У перспективі передбачається розробка відповідного методичного курсу з історії педагогіки, створення необхідного дидактичного забезпечення для студентів, які вивчають цей предмет.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Овчарук О. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти в зарубіжних країнах // Шлях освіти. – 2003. – №2. – С.17–21.
3. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. – Ростов н/Д: Фенікс, 2002. – 544с.

УДК 37.034

Покровщук Л.М.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі демократичного розвитку українського суспільства особливої гостроти і актуальності набувають питання творчого розвитку особистості, здатної глибоко сприймати, високо цінувати і цілеспрямовано примножувати матеріальні і духовні цінності. Як зазначено у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті головною метою системи освіти є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати і розвивати цінності громадянського суспільства. Школа покликана розвивати творчі здібності особистості, підтримувати обдаровану молодь у сфері науки, техніки, культури і мистецтва.

У педагогічному забезпеченні пріоритетних напрямів та завдань шкільної освіти і виховання важливою є професійна діяльність вчителів образотворчого мистецтва,

покликаних відкривати учням світ прекрасного, допомагати у пізнанні художньої культури, освоєнні навколишньої дійсності за законами краси. Зміст і характер вирішення освітньо-виховних завдань передбачає виявлення учителями образотворчого мистецтва творчих здібностей, естетичної активності, вміння встановлювати художній діалог та залучати до нього учнів. Саме тому перед вищою педагогічною школою поставлені завдання цілеспрямованого розвитку творчих здібностей і можливостей майбутніх учителів образотворчого мистецтва, підтримки художньо обдарованої студентської молоді, формування умінь і навичок творчої самореалізації у сфері мистецтва [2].

Відомі педагоги А. Макаренко, В.Сухомлинський, К. Ушинський та ін. вказували на творчий характер учительської праці, підкреслювали необхідність цілеспрямованого розвитку і збагачення творчого потенціалу майбутніх учителів. В існуючій системі професійно-педагогічної освіти питання розвитку творчих здібностей учителів образотворчого мистецтва знаходять певну методичну підтримку й практичне вирішення. Водночас, ефективність педагогічного забезпечення цього процесу залишається ще недостатнім, що негативно позначається на розвитку творчої активності студентів художньо-графічних факультетів, збільшує ризик переходу їх на репродуктивні способи розв'язання як педагогічних, так і мистецьких питань і ситуацій.

У процесі педагогічного впливу на творчий розвиток майбутніх учителів образотворчого мистецтва традиційні форми і методи роботи поступово оновлюються новими технологічними рішеннями. На їх необхідності і важливості наголошують вчені В.Бутенко, С.Мельничук, Н.Миропольська, О.Олексюк, Г.Шевченко та ін. В основних напрямках досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні, розроблених ученими АПН України зазначено, що на особливу увагу заслуговує опрацювання сучасних педагогічних технологій, які базуються на використанні найновіших досягнень психологічної науки, вікової фізіології, соціології та інших наук про людину, нових інформаційних технологій, враховують різноманітності індивідуальних відмінностей і здібностей молоді. Пріоритетом наукових досліджень є розробка інформаційних і комунікаційних технологій, визначення їх ролі в розвитку єдиного освітнього простору країни. Важливою складовою цього напрямку є дослідження із формування навчального середовища, зокрема розробка нового покоління засобів навчання для різних типів навчальних закладів, створення програмних продуктів для комп'ютерно-орієнтованих систем і технологій, підручників і навчальних матеріалів на електронних носіях [3].

Використання комп'ютерних технологій у процесі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва залишається однією з актуальних проблем вищої школи [1]. На шляху її теоретичного і практичного вирішення існує ряд діалектичних суперечностей, зокрема:

- між суспільним визнанням ролі і можливостей комп'ютерних технологій у художньо-педагогічній освіті і недостатнім теоретичним обґрунтуванням вихідних положень (мети, завдань та ін.) щодо їх застосування у процесі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва;
- між орієнтацією вищої педагогічної школи на створення необхідного навчального середовища і відсутністю зацікавленого ставлення на художньо-графічних факультетах до застосування комп'ютерно-орієнтованих систем і технологій у розвитку творчих здібностей студентів;
- між існуючим програмним забезпеченням, яке використовується на художньо-графічних факультетах і поверховим розкриттям при застосуванні комп'ютерних технологій ролі творчих здібностей студентів у процесі освоєння образотворчого мистецтва;
- між завданнями культурологічної підготовки студентів художньо-графічних факультетів та їх епізодичним залученням при застосуванні комп'ютерних

технологій до використання творчих здібностей у процесі художньо-естетичного діалогу з образотворчим мистецтвом;

- між необхідністю системного розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва при застосуванні комп'ютерних технологій та недостатнім досвідом викладачів художньо-графічних факультетів щодо методичного забезпечення та практичного вирішення вказаної проблеми.

Необхідність успішного розв'язання існуючих протиріч та активної організації навчально-виховного процесу, спрямованого на розвиток творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва в умовах застосування комп'ютерних технологій, передбачає обґрунтування відповідних методичних засад. Відповідь на окремі аспекти вказаної проблеми дозволяють отримати результати наукових досліджень в галузі філософії, психології, культурології, естетики, соціології та педагогіки. Так, у розкритті сутності творчих здібностей вчителя образотворчого мистецтва важливе значення мають дослідження, присвячені питанням психології особистості та її творчого розвитку (Д.Богоявленська, А.Галін, Н.Литвинова, Н.Смагло, О.Яковлева), художньої обдарованості здібностей у сфері образотворчої діяльності (В.Кіреєнко, А.Ковальов, Н.Левітов, Н.Лейтес, А.Матюшкін, В.Мясіщев, С.Рубінштейн, В.Юркевич, В.Шадріков), психологія мистецтва та художньої творчості (Б.Лезін, В.Романець), особливостей художньо-творчого розвитку учнів різних вікових груп (М.Вайновська, Л.Дерев'яна, О.Лаврентієва, В.Лихвар, Л.Руденко, О.Смалько, В.Томашевський, І.Фелющенко), формування творчої особистості та професійно-творчого саморозвитку майбутнього вчителя (Г.Грибенко, Н.Дудніченко, Н.Кічук, О.Клепиков, І.Кучерявий, М.Костенко, Н.Стельмах, С.Сисоєва).

У визначенні ролі та можливостей впливу професійно-педагогічної освіти на творчий розвиток майбутніх учителів образотворчого мистецтва ми спиралися на наукові праці, у яких досліджувалися актуальні проблеми підготовки вчителя на сучасному етапі (Л.Кондрашова, Г.Троцко, П.Гусак, Д.Іванова), формування професійної культури вчителя образотворчого мистецтва (О.Ткачук, С.Головатий, Т.Ковальчук, С.Коновець), організації художньо-естетичної освіти студентів (С.Уланова, О.Ростовський, М.Масол, О.Софіщенко, О.Дем'янчук, Г.Кутузова, В.Петрович, А.Мігунов), творчої активності майбутніх учителів засобами мистецтва (В.Хмель, Л.Мільто, О.Полякова, Н.Мартинович, Є.Брилін, Р.Шакуров, Т.Хоменко, З.Гіптерс, О.Виговська, Р.Гільман, О.Кайдановська, Т.Агапова, М.Стась), розвитку творчих здібностей студентів вищих навчальних закладів (І.Сніцар, О.Гедвілло, О.Василенко, В.Щербина, А.Мелік-Пашаєв).

Визначенню педагогічних умов ефективного використання комп'ютерних технологій у творчому розвитку майбутніх вчителів образотворчого мистецтва сприяли наукові праці присвячені актуальним питанням інформатизації сучасної освіти (В.Биков, Ю.Долгоруков, В.Шадріков, В.Шолохович, К.Зуєв, О.Співаковський, І.Носова, С.Сисоєва), комп'ютеризації навчального процесу (Т.Колеснік, Б.Коліс, Г.Попов, І.Роберт, П.Гевал, В.Одегова, М.Кларін), за провадження комп'ютерних технологій у вищій школі (В.Баженов, П.Венчерський, А.Горбатюк, В.Барбарук, І.Жуков, В.Гуменюк, І.Карімов, Г.Кривуля, І.Булах, Б.Гершунський, І.Голіцин), психолого-педагогічного забезпечення комп'ютерних технологій (М. Жалдан, Є.Машбиць, О.Трофімов, Л.Панченко, О.Пехота, Т.Тихонова, І.Богданова, Ю.Васьков, О.Падалка, А.Нісімчук, І.Смолюк, О.Шпак), вирішення завдань художньо-педагогічної освіти засобами комп'ютерних технологій (Т.Трубчанінова, М.Близнюк, М.Анісімова, І.Сидоркіна, Н.Белявіна, В.Браткевич, М.Бутов, Г.Кедрович, М.Ігнат'єв, С.Мартиян, А.Моль, В.Фукс, М.Касслер, Н.Петрова), творчого розвитку дітей та молоді засобами інформаційних технологій (Т.Волобуєва, І.Теплицький, В.Тюхтін).

Досліджені вченими закономірності творчого розвитку особистості, основні напрями та форми удосконалення навчально-виховного процесу у вищій педагогічній школі, шляхи упровадження комп'ютерних технологій в системі професійної підготовки сучасного вчителя мають важливе теоретичне і методичне значення, сприяють глибокому осмисленню

проблеми творчого розвитку майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в умовах застосування комп'ютерних технологій та прийняттю відповідних педагогічних рішень.

Водночас, на шляху розвитку творчих здібностей майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в умовах застосування комп'ютерних технологій є чимало проблем, які вимагають свого подальшого теоретичного осмислення й практичного вирішення [4]. Ці проблеми ще не знайшли належного висвітлення у науково-педагогічній літературі, що негативно позначається на існуючій практиці розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Так, вимагають свого теоретичного й експериментального дослідження питання, що стосується творчих здібностей як важливої складової художньо-педагогічної діяльності вчителя образотворчого мистецтва та можливостей комп'ютерних технологій у забезпеченні цього процесу творчого розвитку студентів художньо-графічних факультетів та ефективності застосування комп'ютерних технологій з метою стимулювання творчих сил і активності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Предметом наукового пошуку має стати обґрунтування методичних засад, ефективного розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва в умовах застосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі вищої педагогічної школи.

На жаль, у практичній сфері зазначені питання вирішуються ще не ефективно, залишається недостатньою увага працівників вищих педагогічних навчальних закладів до вирішення завдань творчого розвитку майбутніх учителів образотворчого мистецтва, часом спостерігається формальний підхід до організації художньо-творчої діяльності студентів художньо-графічних факультетів, відсутні необхідні програмні матеріали і методичні рекомендації щодо ефективного застосування комп'ютерних технологій з метою розвитку творчих здібностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Усе це дає підстави вважати, що зазначена проблема вимагає відповідного науково-теоретичного і експериментального обґрунтування, методичного забезпечення і практичного вирішення. Подальший науково-педагогічний пошук покликаний сприяти розв'язанню діалектичних протиріч, які з'явилися у результаті недостатньої науково-педагогічної уваги до цієї проблеми в системі вищої педагогічної школи, відсутності відповідних досліджень щодо особливостей та стану творчого розвитку студентів художньо-графічних факультетів, умов ефективного упровадження комп'ютерних технологій з метою розвитку творчих здібностей майбутніх вчителів образотворчого мистецтва.

Зазначене вище дозволяє зробити наступні **висновки**:

1. Сучасний стан розвитку педагогічної теорії і практики визначається активним пошуком шляхів формування творчої особистості вчителя образотворчого мистецтва, здатного глибоко сприймати і розуміти твори світової і вітчизняної художньої культури, послідовно й цілеспрямовано залучати учнівську молодь до художньо-естетичних цінностей минулого і сьогодення. Учитель образотворчого мистецтва покликаний бути активним у сфері художньої творчості, виявляти комплекс здібностей, які б дозволяли встановлювати творчий діалог з мистецтвом, примножувати матеріальні й духовні здобутки українського суспільства, пов'язані з освоєнням навколишньої дійсності за законами краси.
2. Одним із важливих проявів професійної культури і педагогічної майстерності вчителя образотворчого мистецтва є наявність творчих здібностей, спираючись на які він отримує можливість успішно вирішувати основні завдання навчально-виховного процесу, пов'язані з підготовкою учнівської молоді до активної взаємодії зі світом мистецтва, у якому за допомогою художніх образів знаходить відображення багатогранна палітра життя людини, її предметного і природного середовища, різних форм, видів і способів діяльності. Завдяки творчим здібностям учитель образотворчого мистецтва стає спроможним займатися продуктивною діяльністю, накопичувати власний досвід освоєння навколишнього життя з урахуванням його виразності, емоційної забарвленості, гармонії, взаємозв'язку змісту і форми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Астаф'єва О. Інформатизація та комп'ютеризація в гуманітарній освіті // Вища освіта України. – 2003. – №2. – С. 108–114.
2. Рудницька О.П. Теоретичні засади сучасної мистецької освіти // Діалог культур: Україна у світовому контексті: Мистецтво і освіта: Зб. наук. пр. – Львів: Світ, 1998. – Вип. 3. – С. 25-29.
3. Гуржій А. М., Биков В.Ю., Гапон В.В., Плескач В.Я. Інформатизації і комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів України – 20 років // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – № 5. – С. 3–11.
4. Пічкур М.О. Формування професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (на матеріалі композиції): Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2000. – 21 с.

УДК 37.035.3

Слюсаренко Н.В.

ЗМІСТ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ КОМПЛЕКСНОЇ ТА ПРЕДМЕТНОЇ СИСТЕМ НАВЧАННЯ

Реформування системи освіти України на сучасному етапі розвитку суспільства неможливе без звернення до вітчизняного досвіду навчання і виховання підростаючого покоління. Він – невичерпане джерело вдосконалення системи освіти в цілому та трудової підготовки учнів загальноосвітніх шкіл, зокрема. Зміст трудової підготовки школярів посідає особливе місце в історії вітчизняної педагогіки.

Питання вдосконалення змісту трудової підготовки розглядали як педагоги минулого (С. Ананьїн, Н. Крупська, А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, Я. Чепіга та ін.), так і наші сучасники (Й. Гушулей, А. Дьомін, М. Левківський, Г. Левченко, В. Мадзігон, В. Сидоренко, Д. Тхоржевський та ін.). У різні часи науковці прагнули розв'язати проблему, визначити оптимальну побудову змісту трудової підготовки дітей різних вікових груп. Про це свідчать дослідження О. Аніщенко, А. Вихруша, С. Дем'янчука, В. Кухарського, Л. Лікарчука, О. Лихолат, С. Мазуренко, Г. Терещука та ін., в яких висвітлені ті чи інші аспекти історії трудового навчання в Україні. Однак, зміст трудової підготовки молодших школярів на різних етапах становлення вітчизняної школи досліджений ще недостатньо.

Метою даної публікації є аналіз змісту трудової підготовки молодших школярів в умовах комплексної та предметної систем навчання, які змінювали одна одну на початку 30-х років ХХ століття.

Треба нагадати, що школи України, починаючи з 1923 р., працювали за програмами, в основу яких було покладено комплексну систему навчання. У центрі будь-якого комплексу стояла трудова діяльність людей. Але ці програми не забезпечували якісного навчання, давали учням лише уривки розрізаних знань, а тому їх намагались постійно вдосконалювати. Як наслідок, у 20–30-х роках ХХ століття видано чимало різноманітних програм, що швидко змінювали одна одну.

Так, у 1930 р. сільські школи, яких в Україні була переважна більшість, розпочали роботу за новими програмами, що змінили програми 1929 р. Програми школи загального навчання на селі 1930 р. відрізнялися від попередніх “по-перше, сучасністю свого змісту, а, по-друге, спрямованістю – і в матеріалі, і в принципі побудови – на забезпечення виконання дітьми практичних завдань через активну участь у виробництві та в громадсько-політичному житті” [4: 9].

Основою програм, як і в попередні роки, залишалися комплексні теми, які визначалися відповідно до виробничого оточення та громадсько-політичних завдань школи і поєднували теорію з практикою, теоретичну, виробничу та громадсько-корисну роботу, але їх зміст був значно більше насичений елементами політехнізму. Комплексні теми передбачали виконання певних практичних робіт. Так, наприклад, в ході вивчення теми